

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิต
หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

The Development of a Training Curriculum to Enhance Community Activity
Organization Competency Among Bachelor of Education Program Students
in Physical Education at Thaksin University

ผู้แต่ง วิลไลพิน แก้วเพ็ง¹
คัชชา ศิริรัตนพานิช¹
มนัสวี แควดวง^{1*}

Wilaipin Kaeopheng¹
Katcha Sirirattanapan¹
Manatsawi Kaeduang^{1*}
manatsawi.k@tsu.ac.th

Received : 2025-11-20

Revised : 2026-01-12

Accepted : 2026-02-04

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ และ2. การประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบาส ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกและจัดเนื้อหา การคัดเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการกำหนดการประเมินผล ซึ่งมีการนำเสนอหลักการทฤษฎีและกระบวนการในการพัฒนาเครื่องมือทั้ง 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการโดยการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการและวัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา 3 หน่วยการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผล โดยมีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่ามีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือตรวจสอบประสิทธิผลหลักสูตร (Cronbach's α) เท่ากับ 0.93 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก หลังการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ค่าคะแนนความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา หลังฝึกอบรม (\bar{X} = 16.87, SD = 2.35) สูงกว่าก่อนฝึกอบรม (\bar{X} = 12.40, SD = 2.80) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Faculty Education, Thaksin University

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้ชุมชน นิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต

Abstract

This research aimed to: 1. develop a training curriculum to enhance community activity management competencies of undergraduate students in the Bachelor of Education Program in Physical Education at Thaksin University; and 2. evaluate the effectiveness of the developed training curriculum. The study employed a survey research design using a research and development (R&D) process, guided by Taba's curriculum development model, which consists of seven stages: needs and situation analysis, formulation of objectives, selection and organization of content, selection and organization of learning experiences, and determination of evaluation procedures. The principles, theoretical foundations, and processes for instrument development were implemented in two phases. Phase 1: involved the development of the training curriculum through data collection from expert opinions; and Phase 2: focused on evaluating the effectiveness of the training curriculum by collecting data from an assessment of students' community activity management competencies before and after participating in the training program, using a one-group pretest-posttest design.

The developed training curriculum comprised the curriculum rationale and objectives, a content structure organized into three learning units, instructional media, and assessment instruments. Five experts reviewed the curriculum and rated its content validity, yielding a Content Validity Index (CVI) of 0.92. The competency questionnaire (12 items) demonstrated high internal consistency with Cronbach's alpha = 0.93. The curriculum was piloted with a sample of 30 students. Paired comparisons of pretest and posttest scores showed significant improvements after training. The ability to organize community activities of students scores increased from a pretest mean of $\bar{X} = 12.40$ (SD = 2.80) to a posttest mean of $\bar{X} = 16.87$ (SD = 2.35), with a statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: Training curriculum; community activity competency; bachelor of education students

บทนำ

พลศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมทางการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งด้านสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา พลศึกษาจึงเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายให้กับผู้เรียน เมื่อร่างกายแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันที่ดีก็ลดความสูญเสียในเชิงสุขภาพเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ของโรคได้ ซึ่งหลักสูตรต่าง ๆ มีการปรับวิธีการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดแก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2568) กิจกรรมทางพลศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงระยะของการเปลี่ยนแปลง การให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาจึงนับเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ สามารถออกกำลังกายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงได้

รูปแบบการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในกิจกรรมพลศึกษาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม/อบอุ่นร่างกาย 2. ขั้นอธิบายสาธิต 3. ขั้นฝึกทักษะ 4. ขั้นนำไปใช้ และ 5. ขั้นสรุป (ชยอนันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์ และสุธนะ ติงศัทพ์, 2565) วิชาพลศึกษาเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติทักษะทางพลศึกษามากกว่าหลักการทางทฤษฎี การสอนพลศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ตามที่สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาได้จัดการเรียนการสอนวิชาการสอนทางพลศึกษา และนิสิตต้องเรียนวิชาชีพครูในรายวิชาการสอนเฉพาะสาขา (พลศึกษา) ที่ส่งเสริมให้นิสิตได้รับองค์ความรู้ ได้เรียนรู้และฝึกประสบการณ์ในการถ่ายทอดกระบวนการสอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพลศึกษาและกีฬา และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นิสิตชั้นปีที่ 3 และ 4 ได้บูรณาการความรู้ที่เรียนมาตลอด 4 ปี ในศาสตร์ทางวิชาชีพลงใช้จริงกับนักเรียน และคนในชุมชน ผ่านเครือข่ายวิชาชีพครูพลศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้นิสิตได้ฝึกประสบการณ์ในการนำเอาองค์ความรู้ที่เรียนมาในศาสตร์ทางพลศึกษา นำไปสู่งานบูรณาการที่ใช้จริงส่งผลให้นิสิตเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ เกิดการสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และเห็นคุณค่าการนำความรู้ทางวิชาชีพพลศึกษาลงไปสู่สังคมและชุมชน

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมในชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนิสิตครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน ช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านการวางแผน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพลศึกษาในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพลศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2566) นอกจากนี้ แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะยังชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในบริบทชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความพร้อมของนิสิตครูในการทำงานวิชาชีพ (ชนธิ์ ชาญกิจ, 2560) และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่บูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเรียนรู้พลศึกษา ยังช่วยยกระดับศักยภาพของนิสิตครูในการออกแบบกิจกรรมชุมชนให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ณัฐฉา ฉิมมา และคณะ, 2566) ดังนั้นการจัดกิจกรรมในชุมชนจึงไม่เพียงเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ แต่ยังเป็นทักษะสำคัญที่ควรถูกบูรณาการอย่างเป็นระบบในหลักสูตรการผลิตนิสิตครูพลศึกษา เพื่อพัฒนาครูที่มีสมรรถนะรอบด้านและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทจริง

การจัดกิจกรรมในชุมชนจึงเป็นทักษะสำคัญสำหรับนิสิตครูพลศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์บริบทท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายพันธมิตร และการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม การเตรียมความพร้อมนิสิตให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมชุมชนจึงต้องมีหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติจริง (วัฒนา ศรีสมบัติ, 2564) ตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรแบบเป็นขั้นตอนของ Hilda Taba เน้นการเริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนและบริบทแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกและจัดเนื้อหา ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ El-Annan, S. H., & Hassoun, R. A. (2025) สรุปไว้ว่าลักษณะการฝึกอบรมที่ต้องการให้ครูมีบทบาทในการออกแบบและปรับหลักสูตรตามความต้องการเชิงปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรควรเป็นกระบวนการจากล่างขึ้นบนโดยเริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนและบริบทก่อน แล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกเนื้อหา ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดการประเมินในลำดับต่อมา โมเดลนี้เน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการประเมินแบบอิงผลงาน ซึ่งเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติและภาวะผู้นำการบริหารจัดการกิจกรรมชุมชน (สาริญา จันทร์งาม, 2561) งานวิจัยด้านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์หลายผลงานชี้ให้เห็นว่าการออกแบบกิจกรรมที่มีบริบทจริงและการประเมินแบบอิงผลงานช่วยพัฒนาทักษะปฏิบัติและภาวะผู้นำของครูได้ (มาลี ศรีสุข และภูมิพงศ์ กาญจนานา, 2563)

อย่างไรก็ตาม ในบริบทมหาวิทยาลัยทักษิณ ยังขาดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสำหรับนิสิตพลศึกษา จึงเป็นที่มาของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา

ความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จึงเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่มีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้นิสิตพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการสอน และมีความเป็นผู้นำที่มีความพร้อมและมีศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. การประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ในการออกแบบและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาพลศึกษา จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบ Convenience Sampling โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ดำเนินการโดยการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 1 ร่างหลักสูตร สังเคราะห์ข้อมูลและร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี แนวทางที่เกี่ยวข้องโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาตาม Tabatake ประกอบด้วย 5 โมดูล ระยะเวลา 40 ชั่วโมง รูปแบบการสอนเน้น Experiential Learning, Project-based Learning และ Authentic Assessment โมดูลและผลลัพธ์การเรียนรู้หลักสรุปดังนี้:

โมดูล 1: การวิเคราะห์บริบทชุมชน (8 ชั่วโมง) — ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์บริบทชุมชนและระบุความต้องการในการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสม ตามบริบทที่เกี่ยวข้องได้

โมดูล 2: การออกแบบกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม (8 ชั่วโมง) — ผู้เรียนสามารถออกแบบกิจกรรมที่คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายและทรัพยากร โดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

โมดูล 3: การสื่อสารและการสร้างภาคีเครือข่าย (8 ชั่วโมง) — ผู้เรียนสามารถวางแผนการประสานงานและการสื่อสารกับหน่วยงานท้องถิ่น คนในชุมชน เพื่อดำเนินการให้เกิดการประสพผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม

โมดูล 4: การบริหารจัดการอาสาสมัครและทรัพยากร (8 ชั่วโมง) — ผู้เรียนสามารถจัดการอาสาสมัครและงบประมาณเบื้องต้นในการดำเนินกิจกรรม

โมดูล 5: การประเมินผลกิจกรรมและการสะท้อนผล (8 ชั่วโมง) — ผู้เรียนสามารถออกแบบและใช้เครื่องมือประเมินผลงานเชิงคุณภาพ/เชิงปริมาณได้

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาข้อสรุป ความถูกต้อง ความเหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญในการร่างหลักสูตร 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญ

ชาญด้านการสอน จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ สำเร็จ การศึกษาในระดับดุขุภีบัณฑิต สาขาพลศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ในกรณีที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับ ดุขุภีบัณฑิต จะต้องดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ในสาขาพลศึกษาหรือสาขาที่ เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์การทำงานในสาขานั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถ การจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ก่อนและหลังการเข้า ร่วมฝึกอบรม (One-group Pretest-Posttest)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมใน ชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยใช้แบบสอบถามสมรรถนะที่พึงประสงค์ ด้านภาวะผู้นำของครูผู้สอนพลศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรฝึกอบรม และแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

2. แบบประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ใช้แบบสอบถามสมรรถนะที่พึงประสงค์ด้านภาวะผู้นำ ของครูผู้สอนพลศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจำนวน 12 ข้อ แบ่งออกเป็น การมีปฏิสัมพันธ์และสร้างความผูกพันจำนวน 4 ข้อ การมีวิสัยทัศน์และการสร้างนวัตกรรมจำนวน 4 ข้อ และการส่งเสริม การทำงานร่วมกันและพัฒนาตนเองจำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการใน 2 ระยะ ตามลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรและการ ประเมินประสิทธิภาพ ดังนี้

ระยะที่ 1: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และ การจัดกิจกรรมในชุมชน รวมถึงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษา ด้านการสอน และด้านพัฒนาชุมชน โดยใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของ หลักสูตรที่ร่างขึ้น รวมทั้งคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ คุณสมบัติ ประกอบด้วย การสำเร็จการศึกษาระดับดุขุภีบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อย กว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ และมีประสบการณ์การทำงานในสาขานั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี

ระยะที่ 2: การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 30 คน โดยใช้ในการเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) การเก็บข้อมูลดำเนินการ ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบสอบถามสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของครูผู้สอนพลศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 12 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสร้างความผูกพัน (4 ข้อ) ด้านการมีวิสัยทัศน์และการสร้างนวัตกรรม (4 ข้อ) และด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและพัฒนาตนเอง (4 ข้อ) แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีค่าชี้แจงให้ผู้ตอบประเมินพฤติกรรมหรือความสามารถของตนเองตามความเป็นจริง โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1 (ต้อง

ปรับปรุง) ถึง 5 (ยอดเยี่ยม) การเก็บข้อมูลดำเนินการ โดยมีการควบคุมกระบวนการฝึกอบรมให้เป็นไปตามแผนหลักสูตร และจัดเก็บแบบสอบถามอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมดำเนินการโดยใช้การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) และความสอดคล้องของรายการประเมินแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) = 0.92 ค่า และ ค่า IOC เฉลี่ย = 0.93 ผลการวิเคราะห์แสดงว่าหลักสูตรมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (CVI)	ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's α)	ระดับคุณภาพ
ความตรงเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม	0.92	-	ดีมาก
ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	-	0.93	ดีมาก

2. การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใช้แบบสอบถามสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของครูผู้สอนพลศึกษาในการประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มเดียว (Paired Sample t-test) ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะด้านภาวะผู้นำและการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตพลศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตก่อนและหลังการ ฝึกอบรม

การฝึก	N	Mean	SD
ก่อนฝึกอบรม	30	12.40	2.80
หลังฝึกอบรม	30	16.87	2.35

* $P \leq .05$

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่าค่าเฉลี่ยหลักการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.87) มากกว่าก่อนฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 12.40)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรหลังการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้รับการออกแบบตามกรอบแนวคิดของ Taba (1962) โดยมีโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย 5 โมดูล รวมระยะเวลา 40 ชั่วโมง เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบโครงงาน และการประเมินแบบอิงผลงาน ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 0.92 และค่า IOC เฉลี่ยของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.93 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและมีคุณภาพในระดับดีมาก

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตรกับนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของครูผู้สอนพลศึกษาในการประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า นิสิตหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มเดียว (Paired Sample t-test) พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รายละเอียดผลการประเมินรายด้าน

การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรายด้านของสมรรถนะภาวะผู้นำ พบว่า ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของนิสิตพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการสร้างนวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมในชุมชนของนิสิตพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรจากบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยการออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสภาพจริงของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน place-based และ community-engaged learning ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่และชุมชนช่วยเพิ่มความสามารถในการออกแบบกิจกรรม การตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียน (Darling-Hammond et al., 2020; Zeichner, Payne, & Brayko, 2021)

โดยการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์และการเรียนรู้แบบโครงงานที่นำมาใช้ในหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนธิ ชาญกิจ (2560) ที่พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะทางการใช้ภาษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการสหกิจศึกษา โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนาความสามารถของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำในบริบทชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gravett, Petersen, & Ramsaroop (2021) สรุปได้ว่า project-based learning และ experiential learning ในการผลิตครู ช่วยเสริมสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู (จิราภรณ์ กิจเจริญ, 2566) โดยพบว่าหลักสูตรที่ออกแบบให้เชื่อมโยงกับบริบทจริงของชุมชนสามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่นิสิตมีคะแนนเพิ่มขึ้นในด้านการมีวิสัยทัศน์และการสร้างนวัตกรรมหลังการฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเชิงระบบและวางแผนกิจกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่เสนอว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิดและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงในด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและพัฒนาตนเอง พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมและการประเมินตนเองเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ พิพัฒน์ไชยศิริ (2562) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมในชุมชนสามารถส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยส่งเสริม collaboration skills, reflective practice และ civic responsibility (Zeichner, 2022) ของนักศึกษาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นบริบทชุมชน การเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ และการประเมินแบบอิงผลงาน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะของนิสิตพลศึกษา ทั้งในด้านภาวะผู้นำ การสื่อสาร การวางแผน และการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในสาขาอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. (2566). *คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมพลศึกษา*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- จิราภรณ์ กิจเจริญ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 37(1), 112–130.
- ชนธิ์ ชาญกิจ. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะทางด้านการใช้ภาษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการสหกิจศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(2), 45–58.
- ชญานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์, และสุธนะ ดิงศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พลศึกษาแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิชาการครูศาสตร์*, 30(2), 45–60.
- ณัฐภูมิ ฉิมมา, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, และพงษ์เอก สุขใส. (2566). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- พรทิพย์ พิพัฒน์ไชยศิริ. (2562). การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาครู. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 22(3), 89–104.
- มาลี ศรีสุข, และภูมิพงศ์ กาญจนานา. (2563). การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของครู. *วารสารการพัฒนาครู*, 18(1), 77–91.
- สาริญา จันทร์งาม. (2561). การประยุกต์ใช้โมเดล Taba ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 25(3), 112–130.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2568). *รายงานทิศทางการพัฒนาหลักสูตรพลศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและสุขภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- วัฒนา ศรีสมบัติ. (2564). การเตรียมความพร้อมนิสิตครูพลศึกษาในการจัดกิจกรรมชุมชน. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 17(1), 89–102.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97–140.
- El-Annan, S. H., & Hassoun, R. A. (2025). Teachers' perceptions of curriculum alignment, professional development, and teaching practices. *International Journal of Instruction*, 18(3), 141–158.

- Gravett, S., Petersen, N., & Ramsaroop, S. (2021). A situated pedagogy for initial teacher education. *Teaching and Teacher Education, 97*, Article 103217.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York, NY: Harcourt, Brace & World.
- Zeichner, K. (2022). Preparing teachers for democratic schooling and community engagement. *Journal of Teacher Education, 73*(4), 347–359.
- Zeichner, K., Payne, K. A., & Brayko, K. (2021). Democratizing teacher education. *Journal of Teacher Education, 72*(2), 122–135.

